

Beckova edícia komentované zákony

Zákon o rodine

Zákon o rodine

Komentár

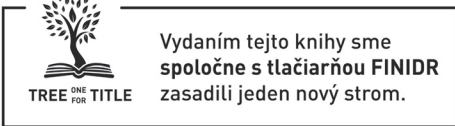
doc. JUDr. Lila Bronislava Pavelková, PhD.

**4. vydanie
2026**

Vzor citácie:

Pavelková, L. B. Zákon o rodine. Komentár. 4. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2026, 724 s.

Komentár spracovala doc. JUDr. Lila Bronislava Pavelková, PhD.
Vydalo Nakladateľství C. H. Beck, s. r. o., organizačná zložka v Bratislave v roku 2026
Michalská 9, 811 01 Bratislava, beck@beck.sk
Vydanie štvrté
Redaktori publikácie: JUDr. Monika Vranková, PhD., Mgr. Ľuba Nitrová
Tlač: Finidr, s. r. o.

© Nakladateľství C. H. Beck, 2010

ISBN 978-80-8232-080-3

Obsah

Predhovor	XI
Predhovor k 2. vydaniu	XIII
Predhovor k 3. vydaniu	XV
Predhovor k 4. vydaniu	XVII
O autorke	XIX
Zoznam použitých skratiek	XXI
Čl. I Základné zásady	1
Čl. 1 [Ochrana manželstva]	1
Čl. 2 [Ochrana rodiny]	1
Čl. 3 [Ochrana rodičovstva]	1
Čl. 4 [Práva a povinnosti v rodine]	2
Čl. 5 [Najlepší záujem dieťaťa]	2
Prvá časť. Manželstvo	13
Prvá hlava. Vznik manželstva	13
§ 1 [Pojem a cieľ manželstva]	13
§ 2 [Formy uzavretia manželstva]	19
§ 3 [Sobáš slovenského občana v cudzine]	23
§ 4 Uzavretie manželstva pred matričným úradom	26
§ 5 Uzavretie manželstva pred orgánom cirkvi	29
§ 6 [Vyhlásenia pri uzavretí manželstva]	32
§ 7 [Sobáš v ohrození života]	39
§ 8 [Sobáš v zastúpení]	41
Druhá hlava. Okolnosti vylučujúce uzavretie manželstva	45
§ 9 [Prekážka bigamie]	45
§ 10 [Zakázaný príbuzenský vzťah]	48
§ 11 [Nedostatok veku]	50
§ 12 [Nedostatok spôsobilosti alebo schopnosti právne konať] ...	55
§ 13 [Lehota pre vyhlásenie manželstva za neplatné]	63
§ 14 [Vady vyhlásenia o vstupe do manželstva]	65
§ 15 [Vyhlásenie neplatnosti manželstva po smrti jedného z manželov]	68
§ 16 [Právne následky vyhlásenia manželstva za neplatné]	70
§ 17 [Ničotné manželstvo]	73
Tretia hlava. Vzťahy medzi manželmi	78
§ 18 [Osobné práva a povinnosti manželov]	78
§ 19 [Uspokojovanie potrieb rodiny]	85
§ 20 [Zastupovanie medzi manželmi]	89

Štvrtá hlava. Zánik manželstva smrťou alebo vyhlásením jedného z manželov za mŕtveho.....	93
§ 21 [Zánik manželstva smrťou alebo vyhlásením manžela za mŕtveho]	93
Piata hlava. Rozvod manželstva.....	96
§ 22 [Zrušenie manželstva za života oboch manželov]	96
§ 23 [Hmotnoprávne predpoklady rozvodu].....	100
§ 24 [Rozvod manželstva s maloletými deťmi].....	108
§ 25 [Úprava stretávania s maloletým dieťaťom na čas po rozvode]	146
§ 26 [Zmena rozhodnutia o výkone rodičovských práv a povinností].....	166
§ 27 [Zmena priezviska].....	170
Druhá časť. Vzťahy medzi rodičmi, deťmi a ostatnými príbuznými ...	175
Prvá hlava. Rodičovské práva a povinnosti.....	175
§ 28 [Výkon rodičovských práv a povinností].....	175
§ 29 [Maloletý rodič].....	181
§ 30 [Výchova maloletého dieťaťa].....	186
§ 31 Zastupovanie maloletého dieťaťa	194
§ 32 Správa majetku maloletého dieťaťa.....	203
Majetkový opatrovník	209
§ 33 [Majetkový opatrovník – všeobecne].....	209
§ 34 [Zánik funkcie majetkového opatrovníka].....	216
§ 35 Rozhodovanie súdu pri nezhode rodičov	219
§ 36 Úprava výkonu rodičovských práv a povinností a úprava styku v ďalších prípadoch	225
§ 37 Výchovné opatrenia.....	236
Zásahy do rodičovských práv a povinností.....	247
§ 38 [Obmedzenie, pozastavenie a pozbavenie výkonu rodičovských práv a povinností].....	247
§ 39 [Právne následky zásahov do výkonu rodičovských práv a povinností]	256
Druhá hlava. Ďalšie práva a povinnosti rodičov a detí a vzťahy v rodine.....	258
§ 40 [Priezvisko dieťaťa]	258
§ 41 [Zmena priezviska maloletého dieťaťa].....	262
§ 42 [Nemožnosť zmeny priezviska dieťaťa].....	266
§ 43 [Právne postavenie dieťaťa].....	267
Tretia hlava. Náhradná starostlivosť	277
Základné ustanovenie.....	277
§ 44 [Základné ustanovenie – všeobecne].....	277
Náhradná osobná starostlivosť	289
§ 45 [Náhradná osobná starostlivosť – všeobecne].....	289

§ 46	[Spoločná náhradná osobná starostlivosť]	311
§ 47	[Zánik náhradnej osobnej starostlivosti]	314
Pestúnska starostlivosť		321
§ 48	[Pestúnska starostlivosť – všeobecne]	321
§ 49	[Predpestúnska starostlivosť]	331
§ 50	[Obsah pestúnskej starostlivosti]	331
§ 51	[Vyživovacia povinnosť k dieťaťu v pestúnskej starostlivosti]	342
§ 52	[Zánik pestúnskej starostlivosti]	345
§ 53	[Príspevky pestúnskej starostlivosti]	353
Ústavná starostlivosť		355
§ 54	[Ústavná starostlivosť – všeobecne]	355
§ 55	[Pribeh ústavnej starostlivosti]	371
Štvrtá hlava. Poručníctvo a opatrovníctvo		378
Poručníctvo		378
§ 56	[Poručníctvo – všeobecne]	378
§ 57	[Osoba poručníka]	383
§ 58	[Práva a povinnosti poručníka]	388
§ 59	Zánik poručníctva	394
Opatrovníctvo		397
§ 60	[Opatrovníctvo – všeobecne]	397
§ 61	[Práva a povinnosti opatrovníka]	399
Tretia časť. Výživné		401
Prvá hlava. Druhy vyživovacích povinností a rozsah výživného		401
Prvý oddiel. Vyživovacia povinnosť rodičov k deťom		401
§ 62	[Určenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom]	401
§ 63	[Určenie vyživovacej povinnosti rodičovi z iných príjmov ako zo závislej činnosti]	437
§ 64	[Tezurácia výživného]	444
§ 65	[Rozhodovanie o výživnom]	447
Druhý oddiel. Vyživovacia povinnosť detí k rodičom		458
§ 66	[Vyživovacia povinnosť detí k rodičom]	458
§ 67	[Plnenie vyživovacej povinnosti detí k rodičom]	460
Tretí oddiel. Vyživovacia povinnosť medzi ostatnými príbuznými		463
§ 68	[Vzájomná vyživovacia povinnosť predkov a potomkov] ..	463
§ 69	[Postupnosť povinných]	465
§ 70	[Pluralita povinných v rovnakom stupni]	468
Štvrtý oddiel. Vyživovacia povinnosť medzi manželmi		469
§ 71	[Vzájomná vyživovacia povinnosť medzi manželmi]	469
Piaty oddiel. Príspevok na výživu rozvedeného manžela		478
§ 72	[Príspevok na výživu rozvedeného manžela]	478
§ 73	[Zánik príspevku na výživu rozvedeného manžela]	487

Šiesty oddiel. Príspevok na výživu a úhradu niektorých nákladov nevydatej matke.....	489
§ 74 [Príspevok na výživu a úhradu niektorých nákladov nevydatej matke].....	489
Druhá hlava. Spoločné ustanovenia	496
§ 75 [Kritériá pre určenie výšky výživného]	496
§ 76 [Platenie výživného]	509
§ 77 [Priznanie výživného]	522
§ 78 [Zmena výživného]	528
§ 79 [Plnenie vyživovacej povinnosti za iného]	538
§ 80 [Náhradné výživné].....	543
§ 81 [Výživné pre dieťa zverené do náhradnej starostlivosti alebo ochrannej výchovy].....	546
Štvrtá časť. Určenie rodičovstva a osvojenie.....	551
Prvá hlava. Určenie rodičovstva.....	551
Prvý oddiel. Určenie materstva	551
§ 82 [Matka dieťaťa]	551
§ 83 [Určenie materstva]	554
Druhý oddiel. Určenie a zapretie otcovstva	555
§ 84 [Určenie otcovstva domnienkami].....	555
Otcovstvo manžela matky	560
§ 85 [I. domnienka určenia otcovstva].....	560
§ 86 [Zapretie I. domnienky]	562
§ 87 [Podmienky pre zapretie otcovstva určeného I. domnienkou].....	570
§ 88 [Lehota pre zapretie otcovstva určeného I. domnienkou]...]	574
§ 89 [Lehota na zapretie otcovstva skorším manželom matky] ...]	576
Otcovstvo určené súhlasným vyhlásením rodičov	578
§ 90 [Postupnosť uplatňovania I. a II. domnienky]	578
§ 91 [II. domnienka určenia otcovstva]	580
§ 92 [Uznanie otcovstva k počatému dieťaťu]	586
§ 93 [Zapretie otcovstva uznaného rodičmi]	587
Určenie otcovstva rozhodnutím súdu	591
§ 94 [III. domnienka otcovstva].....	591
§ 95 [Konanie o zistenie otcovstva].....	599
Zapretie otcovstva na návrh dieťaťa.....	603
§ 96 [Zapretie otcovstva dieťaťom].....	603
Druhá hlava. Osvojenie	608
§ 97 [Pojem „osvojenia“].....	608
§ 98 [Osoba osvojiteľa].....	614
§ 99 [Účel osvojenia a vek osvojiteľa a osvojenca].....	621
§ 100 [Skupiny osvojiteľov]	626
§ 101 [Súhlas s osvojením].....	634

§ 102	[Osvojenie bez súhlasu rodičov].....	644
§ 103	[Predosvojiteľská starostlivosť].....	652
§ 104	[Zisťovanie zdravotného stavu, informačná a poučovacia povinnosť súdu]	657
§ 105	[Priezvisko osvojenca].....	660
§ 106	[Právne následky osvojenia vo vzťahu k pôvodnej rodine osvojenca]	662
§ 107	[Zrušenie osvojenia].....	666
§ 108	[Zmena matričného zápisu].....	671
§ 109	[Readopcia].....	673
Piata časť. Spoločné, prechodné a zrušovacie ustanovenia.....		675
Spoločné ustanovenia.....		675
§ 110	[Subsidiarita Občianskeho zákonníka].....	675
§ 110a	[Vylúčenie pôsobnosti Správneho poriadku].....	677
§ 111	[Retroaktivita úpravy príspevku na výživu rozvedeného manžela].....	678
§ 112	[Retroaktivita úpravy uzavierania manželstva cirkevnou formou].....	680
§ 113	[Hmotné zabezpečenie rodiny]	681
§ 113a	[Transpozíčné ustanovenie]	682
Prechodné ustanovenia		683
§ 114	[Retroaktivita].....	683
§ 115	[Retroaktivita a konanie o rozvod manželstva].....	684
§ 116	[Retroaktivita a inštitút opatrovníka]	685
§ 117	[Plynutie lehôt začatých pred účinnosťou zákona].....	685
§ 118	[Retroaktivita v konaniach vo veciach výživného].....	687
§ 119	[Retroaktivita pri osvojení]	688
§ 119a	Prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 15. júna 2013.....	690
§ 119b	Prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. januára 2016.....	692
§ 120	Zrušovacie ustanovenie.....	696
Čl. VIII.....		696
Príloha k zákonu č. 36/2005 Z. z.		698
Vecný register		699

Predhovor

Zákon o rodine č. 36/2005 Z. z. bol prijatý v pomerne rýchлом legislatívnom procese bez akejkol'vek odbornej diskusie. Mnohé jeho ustanovenia boli úplne nové, zasiahol výrazným spôsobom do väčšiny pôvodnej právnej úpravy. Možno konštatovať, že bol v čase nadobudnutia svojej účinnosti prekvapením pre celú odbornú obec. Napriek týmto skutočnostiam sa však dokázal v praxi dobre etablovať a po piatich rokoch jeho účinnosti už je všeobecne akceptovaný s pomerne jednotným výkladom. O pravdivosti tejto skutočnosti svedčí aj fakt, že nebol výrazne novelizovaný, keď doterajšie zmeny zasiahli len do inštitútu predosvojiteľskej starostlivosti (nález Ústavného súdu SR), do inštitútu náhradného výživného, pri ktorom bol zmenou verejnoprávných predpisov podružne dotknutý aj súkromnoprávny rodinný kódex, a napokon najvýraznejšie v roku 2010, keď bola parlamentom pomerne jednotne (napriek politickej roztrieštenosti) prijatá novela, ktorá do slovenského rodinného práva zaviedla inštitút striedavej starostlivosti.

Rodinné právo prechádza v ostatnom období výraznými zmenami. Nie sú to zmeny viditeľné na prvý pohľad zmenou zákonných ustanovení. Ich dosah je omnoho väčší. Ide o zmeny v chápaní zmyslu a funkcie regulácie rodinnoprávných vzťahov ako takých. Tieto zmeny sa dokonca netýkajú len slovenského rodinného práva. Je to európsky trend vo veľkej miere ovplyvnený rozhodnutiami štrasburských orgánov ochrany práva, v ktorých rozhodujú o sťažnostiach pre porušenie čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Z tohto článku vyplýva pre štáty osobitný záväzok aplikovaný len v súvislosti s ochranou rodiny – tzv. pozitívna povinnosť členských štátov chrániť záujmy rodiny, a to nielen tým, že prijímú opatrenia na zabránenie negatívnym vplyvom, ale naopak – budú aktívne vyhl'adávať a vykonávať opatrenia smerujúce k obnoveniu riadneho fungovania rodiny. Nestačí, keď súd prijme opatrenia na odstránenie aktuálneho negatívneho stavu v rodine (napríklad odníme dieťa do verejnej starostlivosti alebo zverí dieťa do osobnej starostlivosti len jedného rodiča), musí sám aktívne (i bez návrhu) vykonať ďalšie opatrenia, ktoré napomôžu rýchlemu a účinnému obnoveniu riadneho fungovania rodiny. Toto sú nové požiadavky, ktoré pred aplikáciu zákona o rodine kladie európske právo. Vytvára tlak na nové uhly pohľadu, nové postupy a nové metódy rozhodovania.

Pri akejkol'vek aplikácii rodinnoprávných ustanovení však nemožno zabúdať na ľudskoprávnu dimenziu rodinného práva, na spätosť jeho ustanovení s morálkou spoločnosti a jej hodnotovým rebríčkum. V rodinnom súdnictve viac než inde vystupuje do popredia výchovná funkcia súdu, ktorá je opakovane zvýraznená aj v procesných predpisoch. Je úzko prepojená s požiadavkou naplniť pozitívny záväzok štátu vyplývajúci z medzinárodných

predpisov. Nejuje prílišný formalizmus v práve a kladie dôraz na ľudskosť a spravodlivosť. Toto sú základné výkladové pravidlá moderného rodinného práva. Preto sú súčasťou textu komentára často aj európske rozhodnutia, a to s úlohou dokumentovať nové prístupy a trendy v aplikácii a napomôcť pri argumentácii. Staršiu judikatúru treba prehodnocovať v súvislosti s týmito zmenami. Rigorózne pridŕžanie sa štyridsaťročných pravidiel a postupov nie je namieste. Toto vyplýva aj z modernejšej judikatúry, a to najmä Ústavného súdu SR, ktorý do veľkej miery prebral (a to nielen v Slovenskej republike) úlohu koordinátora výkladu rodinnoprávných ustanovení.

Dúfame, že tento Komentár k zákonu o rodine splní ciele, ktoré si predsa-
vzal – a to nielen vysvetliť konkrétne ustanovenia zákona, ale vysvetliť ich
v širšom kontexte tak, aby sa nové európske chápanie úloh rodinného práva
účinným spôsobom pretavilo do myslenia slovenských právnikov, a tak v ko-
nečnom dôsledku prispelo k ich správnej aplikácii, zníženiu počtu „*prehier*“
Slovenskej republiky v sporoch pred európskymi orgánmi ochrany práva a čo
je najdôležitejšie – k zachovaniu alebo budovaniu šťastnej rodiny a najmä
spokojných detí.

Bratislava 1. októbra 2010

Lila Bronislava Pavelková

Predhovor k 2. vydaniu

V predhovore k 1. vydaniu tohto komentára z roku 2010 bolo ešte reálne možné pochvalne sa vyjadriť ku skutočnosti, že zákon o rodine č. 36/2005 Z. z. vykázal za 5 rokov svojej účinnosti určitú stabilitu, keď nebol výraznejšie novelizovaný ani menený. Avšak takmer tri roky, ktoré odvtedy uplynuli, do veľkej miery otriasli jeho znením. Prvýkrát sa tak stalo nálezom Ústavného súdu SR uverejneným v Zbierke zákonov pod č. 290/2011 Z. z., ktorým boli za neúčinné vyhlásené niektoré ustanovenia týkajúce sa zapierania otcovstva. Druhýkrát došlo k výraznej zmene zákonom č. 125/2013 Z. z., ktorým sa zmenili ustanovenia týkajúce sa omeškania s plnením výživného. Podľa doterajšej právnej úpravy nebolo explicitne vyjadrené, či pri omeškaní s plnením výživného možno alebo nemožno požadovať úroky z omeškania subsidiárnou aplikáciou § 517 ods. 2 OZ. Prax i teória sa rôznili a výklad Najvyššieho súdu sa úplne jednoznačne priklonil k záveru, že úrok z omeškania v tomto prípade oprávnenému nepatrí. Diskusiu ukončila účinnosť spomínaného zákona, ktorá nastala 15. júna 2013. Podľa súčasného právneho stavu už možno požadovať úrok z omeškania (vypočítaný podľa predpisov občianskeho práva) pre všetky omeškané platby výživného určeného súdnym rozhodnutím. Novela nemá spätnú účinnosť, preto sa úrok z omeškania dá uplatniť len na tie plnenia, ktoré boli splatné najskôr 14. 6. 2013 a neboli riadne uhradené. V takomto prípade je prvý deň účinnosti zákona zároveň prvým dňom omeškania.

Na oboch uvedených zmenách zákona je varovná skutočnosť, že nimi boli riešené aplikačné problémy vyvolané príliš reštriktívnym výkladom vnútroštátnych predpisov súdmi: k otázke nemožnosti zapierať otcovstvo po uplynutí zákonnej lehoty, ako aj k úrokom z omeškania v súvislosti s výživným. Dokonca aj Národná rada SR vo svojom stanovisku k prerokovaniu súladu § 86 ods. 1 ZR Ústavným súdom uviedla, že na základe „*už spomínanej zásady, že právny poriadok treba aplikovať, interpretovať a vykladať ako celok, je možné povedať, že fyzická osoba má možnosť domáhať sa porušenia svojich práv týkajúcich sa otcovstva aj napriek tomu, že uplynula už lehota na zapretie, a to tým, že všeobecný súd bude priamo aplikovať čl. 8 bod 1 Dohovoru. Je ale otázne, ako si všeobecný súd vysvetlí dané ustanovenie pri dodržaní čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky – prihliadnuc aj na to, že de iure nie je viazaný rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva.*“

Okrem už spomínaných zrealizovaných zmien sa ďalšie intenzívne pripravujú. Ministerstvo spravodlivosti SR kovalo osobitnú pracovnú komisiu, ktorej úlohou je k druhému štvrtroku 2014 pripraviť novelu zákona o rodine. Mnohé zmeny sú vyvolané medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky, ktorá má najmä ako členský štát Európskej únie a Rady Európy

povinnosti vyplývajúce z jej členstva v týchto spoločnostiach. Tieto povinnosti sa premietajú do právneho poriadku a ani rodinné právo sa týmto trendom nevyhne. Mnohé otázky, ktoré boli doteraz v súdnej praxi riešené odlišne, dostávajú nové odpovede [dobrým príkladom je povinná implementácia čl. 31 Dohovoru CAHVIO (RE) o predchádzaní násilíu na ženách a domácejmu násilíu a o boji proti nemu, ktorá je jedným z dôvodov pripravovanej novelizácie zákona o rodine]. Táto komisia pracuje paralelne s Komisiou pre rekodifikáciu Občianskeho zákonníka, ktorého súčasťou by malo byť tiež rodinné právo.

Príčinou tohto dynamického vývoja sú zmeny, ktorými prechádza európska rodina a rodinné právo vôbec. Posun postojov je badateľný aj z rozhodnutí európskych orgánov ochrany práva. Mení sa zameranie rozhodnutí. Začína sa hľadať odpoveď na otázku, kde je hranica súkromného a verejného záujmu v rodinnoprávnych vzťahoch, čo je skutočný záujem dieťaťa alebo aký reálny obsah má právo dieťaťa vyjadriť svoj názor. Trendy, ktoré tento posun vyvolali, sú vlastné takmer celej Európe. Preto je mnohokrát praktickejšie hľadať riešenia spoločne. Internacionalizácia rodiny je stále častejším javom. Tým sa posúvajú hranice tradičného chápania právnej úpravy rodinnoprávnych vzťahov. Pôvodné kultúrne dedičstvo národa (ako sa rodinnoprávna úprava často eufemisticky označovala) sa zlieva s inými kultúrnymi dedičstvami. Prináša to so sebou toleranciu k novým inštitútom a novým riešeniam. S ohľadom na skutočnosť, že európske kontinentálne právo má svoj spoločný pôvod v rímskom práve, je jednoduchšie sformulovať odpovede. Napomáha tiež rovnaký alebo podobný hodnotový systém štátov EÚ a RE.

Zmyslom rodinného práva je aj naďalej regulovať a chrániť základnú bunku spoločnosti. V tom je jeho najväčšia zodpovednosť. Morálna, čestná a spravodlivá rodina je najlepším základom pre morálnu, čestnú a spravodlivú spoločnosť. Táto totiž nie je ničím iným ako súčtom svojich rodín.

Bratislava 10. júla 2013

Lila Bronislava Pavelková

Predhovor k 3. vydaniu

Od posledného vydania komentára uplynulo viac než 5 rokov a týchto päť rokov prinieslo niekoľko zmien v texte zákona, ktoré však celkovú koncepciu rodinného práva zasiahli menej ako zmeny súdnej praxe. Rozhodovanie súdov v rodinnoprávných veciach je charakterizované nárazovitosťou – v konkrétnom čase sa do popredia dostane určitý faktor, ktorý v nasledujúcom období súdy pri rozhodovaní preferujú až do času, kým ho (najčastejšie v dôsledku nejakého relevantného rozhodnutia ÚS SR alebo EŠLP) nevymenia za iný faktor. Takto bola po určité obdobie fenoménom striedavá osobná starostlivosť, ktorá sa mala považovať za ideálny model fungovania rodičovskej starostlivosti, ak rodičia nežijú spolu. Prax to však nepotvrdila. Ďalším fenoménom bolo paušálne vyvodzovanie zodpovednosti voči rodičovi, ktorý mal dieťa zverené do osobnej starostlivosti, za nechť dieťa stretávať sa alebo dokonca kontaktovať sa s druhým rodičom. Až postupom času sa preukázalo, že nechť dieťa je často jeho vlastná, zapríčinená nevhodným správaním oprávneného rodiča, čo sa premietlo napríklad do zmeny ustanovení o výkone rozhodnutia v CMP. Postupne (i keď veľmi pomaly) súdy dospievajú k tomu, čo už opakovane judikoval EŠLP – a to, že v rodinnoprávných veciach nie je možné paušalizovať. Každý prípad je prísne individuálny a súd má v záujme dieťaťa povinnosť dôsledne preskúmať a zistiť okolnosti práve tohto konkrétneho prípadu. Až potom môže prijať opatrenia na ochranu najlepšieho záujmu toho maloletého dieťaťa, o ktorom koná. I oprávnené záujmy rodiča musia ustúpiť záujmu dieťaťa.

Situáciu v rodinnoprávných vzťahoch stále komplikuje skutočnosť, že naša najvyššia súdna autorita rozhoduje v rodinnoprávných veciach málo, resp. takmer vôbec. Do účinnosti civilných procesných poriadkov (1. 7. 2016) to odôvodňovalo znenie OSP, ktoré v týchto vzťahoch pripúšťalo dovolanie a mimoriadne dovolanie len veľmi obmedzene. Nové CMP túto bariéru odstránilo, napriek tomu NS SR nerozhoduje vo väčšom počte prípadov ako predtým. Odôvodnil to tým, že rodinnoprávne vzťahy sú natoľko špecifické, že tam prakticky nemožno hovoriť o ustálenej rozhodovacej praxi (rozpor s ktorou je predpokladom na podanie dovolania). Určité štandardy však existujú a je potrebné na nich trvať. Je práve úlohou NS SR, aby určil hranice rozhodovania pre súdy nižších inštancií tak, aby bolo každé súdne rozhodnutie predvídateľné aspoň v určitej miere. Je to súčasť práva na súdnu ochranu. V tejto súvislosti je potešiteľné, že aspoň Ústavný súd SR sa otázkam ľudskoprávnej dimenzie v rodinnoprávných vzťahoch venuje, a tak bolo možné komentár doplniť o viacero významných rozhodnutí s pekným prirodzenoprávnym odôvodnením. Niekoľko z citovaných rozhodnutí pochádza „z *dielne*“ českého Ústavného súdu a sú plne použiteľné aj v našich podmienkach.

Dobré rodinné právo nesmie byť formalistické. Ak nejaké odvetvie skutočne potrebuje nebyť pozitivistické, je to práve rodinné právo. Je hodnotovým odrazom spoločnosti. To, čo bude dobré, správne a spravodlivé v rodine, bude dobré, správne a spravodlivé aj v spoločnosti. Slovenský zákon o rodine stále trvá na tradíciách našich predkov a kresťanských hodnotách. Dôkaz možno nájsť vo viacerých ustanoveniach. Je výlučne na súdoch, aby tieto ustanovenia neprehliadali, ba práve naopak – aby pri aplikácii práva zdôrazňovali ich zmysel a ciele, ktoré sledujú.

Bratislava jún 2019

Lila Bronislava Pavelková

Predhovor k 4. vydaniu

Na trh prichádza už štvrté vydanie tohto komentára k zákonu o rodine, a to opäť s odstupom šiestich rokov. Možno s určitým uspokojením konštatovať, že počas tohto obdobia sa rozhodovacia prax súdov v rodinnoprávnych veciach stabilizovala. Civilný mimosporový poriadok je účinný už 10 rokov a sudy si zvykli na zmeny, ktoré v porovnaní s Občianskym súdnym poriadkom priniesol. Mnohé z toho, čo sa v praxi ukázalo ako chybné alebo nedostatočné, bolo novelizované. Určitými zmenami prešiel za toto obdobie aj zákon o rodine, hoci neboli systémové. Veľmi pozitívne treba vnímať väčšiu mieru rozhodovania v rodinnoprávnych veciach Najvyšším súdom SR, ktorý týmto spôsobom, najmä vytváraním ustálenej rozhodovacej praxe zjednocuje rozhodovanie súdov nižšej inštancie. Táto skutočnosť nepochybne výrazne kladne ovplyvnila predvídateľnosť súdnych rozhodnutí, ktorá je imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces.

Za prínos možno považovať aj konkrétne praktické kroky, ktoré pripravilo Ministerstvo spravodlivosti SR v spolupráci so súdmi. Ide hlavne o čiastočnú implementáciu „*Cochemského modelu*“ do konaní starostlivosti o maloletých, kde po začatí konania súd iniciuje menej formálne stretnutie účastníkov konania s psychológom a mediáčnym pracovníkom za účelom dosiahnutia dohody, ktorú súd následne schváli. Samozrejme, že sa týmto spôsobom nedarí bezo zvyšku eliminovať všetky rodičovské konflikty, ale už určité percento takto zrealizovaných konaní predstavuje zníženie zaťaženia súdov a aj úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré zostali naďalej najčastejšie využívanými subjektami vo funkcii kolízneho opatrovníka maloletých detí, o priaznivom dopade „*mierového riešenia porozchodových vzťahov*“ na zdravý vývin maloletých detí ani nehovoriac. Rovnako možno uvítať iniciatívu ministerstva, ktorou bola vytvorená tabuľka vzorového výživného na účely zjednotenia rozhodovacej praxe. Hoci nie je pre sudy záväzná, predsa má praktický dopad na jednotnosť rozhodovania.

Zmeny, ktoré boli v zákone o rodine za obdobie posledných šiestich rokov vykonané, sa týkali predovšetkým miestnej príslušnosti pri uzatváraní manželstva civilnou formou, zavedenia inštitútu spoločnej osobnej starostlivosti a zmiernenia predpokladov pre výkon rodičovských práv a povinností. Vyprecizovali sa tiež ustanovenia CMP v konaniach v rodinnoprávnych veciach a bol zavedený inštitút „*rodinného sudcu*“.

Všetky uvedené zmeny reflektuje nové vydanie tohto komentára k zákonu o rodine. Znova vám z celého srdca prajem, nech je pre pre vás užitočným a osožným pomocníkom.

Bratislava január 2026

Lila Bronislava Pavelková

O autorke

Doc. JUDr. Lila Bronislava Pavelková, PhD. je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Od roku 1994 do roku 2008 pracovala na Katedre občianskeho práva tejto fakulty, do roku 2024 bola členkou Ústavu súkromného práva Paneurópskej univerzity so sídlom v Bratislave a v súčasnosti pôsobí ako pedagóg na Akadémii policajného zboru. Špecializuje sa na občianske právo hmotné, procesné a rodinné právo. Je autorkou viacerých publikácií z tejto oblasti, venuje sa ochrane práv dieťaťa, manželskému a rozvodovému právu, a to na teoretickej úrovni aj v praxi. Je advokátkou viac než 20 rokov. Ako národný spravodajca zastupuje Slovenskú republiku vo viacerých aproximačných a komparačných európskych projektoch najmä z oblasti rodinného práva. Pracovala ako členka Komisie pre rekodifikáciu Občianskeho zákonníka pri MS SR a Pracovnej komisie pre novelizáciu účinného zákona o rodine.

Recenzenti:

prof. JUDr. Svetlana Ficová, CSc. (Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave)

prof. JUDr. Zdeňka Králičková, Ph.D. (Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno)

Pestúnska starostlivosť

§ 48 [Pestúnska starostlivosť – všeobecne]

(1) Ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa a ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, súd môže rozhodnúť o jeho zverení do pestúnskej starostlivosti fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom a spĺňa ustanovené predpoklady (ďalej len „*pestún*“).

(2) Pestúnom sa môže stať len fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne, je zapísaná do zoznamu žiadateľov o pestúnsku starostlivosť podľa osobitného predpisu¹⁰ a spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti, zaručuje, že bude pestúnsku starostlivosť vykonávať v záujme maloletého dieťaťa. Osobe, ktorá nezabezpečuje osobnú starostlivosť o svoje maloleté dieťa z dôvodu, že jej bolo zo starostlivosti odňaté rozhodnutím súdu, nemožno zveriť maloleté dieťa do pestúnskej starostlivosti na čas trvania odňatia dieťaťa.

(3) Maloleté dieťa možno zveriť do spoločnej pestúnskej starostlivosti aj manželom. Pri zverení maloletého dieťaťa do pestúnskej starostlivosti jednému z manželov je potrebný písomný súhlas druhého manžela. Súhlas nie je potrebný, ak manželia nežijú v domácnosti, ak druhý manžel nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu alebo ak je zadováženie súhlasu spojené s ťažko prekonateľnou prekážkou.

(4) V rozhodnutí podľa odseku 1 súd vymedzí rozsah práv a povinností pestúna k maloletému dieťaťu.

Súvisiace ustanovenia: § 44, § 49 – 53, § 103 ods. 3 ZR

Súvisiace predpisy: ZSocKur; zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov; § 8 OZ; čl. 3, 5, 8, 18 Dohovoru o právach dieťaťa (oznámenie č. 104/1991 Zb.); § 3 – 7 PobZ; § 111 – § 122 CMP; § 5 ods. 8 a príloha č. 3 zákona č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v znení neskorších predpisov

Z literatúry: *Bauer, J.* Pěstounská péče v zrcadle výzkumu. Sociální politika, 1995, č. 6; *Černohubý, M.* Pěstounství ve světě úprav některých zemí. Socialistická zákonost, 1973, č. 1; *Haderka, J.* Děti v cizí péči. Socialistická zákonost, 1968, č. 12; *Haderka, J.* Obnovení soužití rodičů a jeho právní důsledky pro úpravu poměrů dětí. Socialistická zákonost, 1967, č. 8; *Lulkovičová, G.* Základné predpoklady vzniku náhradnej rodinnej výchovy. Socialistické súdnictvo, 1982, č. 9; *Macháčková, L.* Náhradní rodiče ve vyšším věku – diskriminace v zákoně o rodině? Právo a rodina, 2000, č. 8; *Radvanová, S.* Jak dál v náhradní péči o dítě (K některým aktuálním otázkám). Justiční praxe, 2002, č. 6; *Radvanová, S.* Problematika dětí v cizí péči. Právník, 1971, č. 2; *Sebechlebská, M.* Náhradné rodinnoprávne vzťahy. K návrhu slovenského Občianskeho zákonníka. Bratislava : PraF UK, 1999, s. 115.

K ods. 1:

Hmotnoprávnym predpokladom zverenia dieťaťa do pestúnskej starostlivosti podľa tohto ustanovenia je, že rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa a jeho zverenie do tohto druhu náhradnej starostlivosti je v jeho záujme potrebné. V tomto kontexte treba opakovane zdôrazniť, že aj v tomto prípade musia byť naplnené v prvom rade všetky predpoklady pre odňatie dieťaťa zo starostlivosti jeho rodičov, ako sú menované vo vysvetlivkách k ust. § 44 ods. 1. Dôvody na strane rodičov môžu mať subjektívny i objektívny charakter. Môžu byť spôsobené zavineným zanedbávaním starostlivosti alebo aktuálnou nezavinenou neschopnosťou rodičov postarať sa o svoje maloleté dieťa.

2. Zverenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti je faktickým zásahom do výkonu rodičovských práv a povinností. Na odňatie dieťaťa nie je nevyhnutné, aby súd zároveň (alebo ešte pre nariadením pestúnskej starostlivosti) zasiahol do výkonu rodičovských práv a povinností a tento obmedzil, resp. rodičom výkon pozastavil či úplne ich výkonu pozbavil. Právnym následkom nariadenia pestúnskej starostlivosti teda je, že rodičia sa nemôžu o svoje dieťa osobne (každodenne) starať a túto starostlivosť zabezpečuje osoba, ktorej bolo dieťa rozhodnutím zverené. Fakticky tak dochádza tiež k určeniu nového miesta pobytu dieťaťa na základe rozhodnutia súdu. Rodičia však naďalej zostávajú zákonnými zástupcami svojho dieťaťa a im patrí aj správa jeho majetku v iných než bežných veciach. V bežných veciach rozhoduje a dieťa zastupuje pestún. To znamená, že pre zverenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti nie je potrebné preukázať naplnenie skutočností, ktorými zákon v § 38 odôvodňuje zásahy do výkonu rodičovských práv a povinností. V prípade posudzovania splnenia podmienok pre nariadenie pestúnskej starostlivosti berie súd do úvahy len dve skutočnosti – záujem maloletého dieťaťa a to, či sa žiadny rodič skutočne nemôže alebo nechce o svoje dieťa starať. Treťou podmienkou je, že nemožno zabezpečiť starostlivosť o dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti, ktorá je najbližšia prirodzenému rodinnému prostrediu dieťaťa.

3. Výkon pestúnskej starostlivosti je dobrovoľný. Neexistuje možnosť vnútiť niekomu osobnú starostlivosť o cudzie dieťa ako povinnosť proti jeho vôli. Jednak je to explicitne vyslovené v odseku 1 (zákon pre nariadenie pestúnskej starostlivosti vyžaduje splnenie podmienky záujmu osoby stať sa pestúnom) a jednak je podmienkou výkonu funkcie pestúna skutočnosť, že je záujemca evidovaný ako žiadateľ o pestúnsku starostlivosť v zozname, ktorý vedie orgán sociálnoprávnej ochrany detí. Do tohto zoznamu sa fyzická osoba zapíše len na základe vlastnej žiadosti doplnenej prílohami (ust. § 35 ods. 2, 3 ZSocKur). O tejto osobe sa vedie spis, musí absolvovať prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť a svoju prípravu každé dva roky aktualizovať okrem prípadu, ak dôjde k zmene pomerov na strane žiadateľa v kratšom časovom úseku. S ohľadom na tieto náročné podmienky zápisu do zoznamu

záujemcov o pestúnsku starostlivosť možno predpokladať, že po ich absolvovaní sa o zverenie dieťaťa súdom bude uchádzať len tá fyzická osoba, ktorá je skutočne presvedčená o správnosti svojho úmyslu starať sa o cudzie dieťa. Napriek tomu zákon počíta s tým (a aj to prax využíva), že bude pestúnska starostlivosť súdom zrušená preto, lebo pestún svoje povinnosti k dieťaťu zanedbáva alebo zneužíva. Na rozdiel od náhradnej osobnej starostlivosti je totiž takmer vylúčené, že sa do rodiny pestúna dostane dieťa príbuzných po strate rodičovskej starostlivosti. Zápis do zoznamu záujemcov o pestúnsku starostlivosť chápe prípravu na výkon náhradnej rodinnej starostlivosti ako dlhší proces, preto by umiestnenie dieťaťa do rodiny takéhoto záujemcu bolo zbytočne odkladané a destabilizovalo by to situáciu dieťaťa. Pre tieto prípady slúži práve inštitút náhradnej osobnej starostlivosti, ktorý pomáha dieťaťu zachovať si kontinuitu výchovného prostredia a prirodzené rodinné väzby.

4. Výkon pestúnskej starostlivosti je odmeňovaný. Pestúnovi patrí tzv. opakovaný príspevok náhradnému rodičovi, ktorý je určený náhradnému rodičovi na podporu vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má zverené do náhradnej starostlivosti. V prípade, ak je dieťa ťažko zdravotne postihnuté, patrí pestúnovi ešte osobitný opakovaný príspevok. Okrem odmeny pestúna prispieva štát na výkon pestúnskej starostlivosti tiež príspevkami na dieťa. Napríklad opakovaný príspevok dieťaťu zverenému do náhradnej starostlivosti supluje výživné. V rozhodnutí o nariadení pestúnskej starostlivosti súd určí rodičom rozsah ich vyživovacej povinnosti k dieťaťu a prikáže im, aby výživné posielali na účet orgánu sociálnoprávnej ochrany detí. Po prijatí na účet splynie výživné so štátnym rozpočtom a štát vypláca dieťaťu opakovaný mesačný príspevok do rúk pestúna. Ak by však výživné platené rodičmi presahovalo svojou výškou opakovaný mesačný príspevok, potom by orgán sociálnoprávnej ochrany posielal rozdiel spolu s príspevkom dieťaťu tak, aby sa štát na jeho úkor neobohatil.

K ods. 2:

1. Zákon kladie na osobu pestúna požiadavky, ktoré majú zabezpečiť, že výkon osobnej starostlivosti o dieťa bude realizovaný výlučne v záujme maloletého. Dieťa možno zveriť do pestúnskej starostlivosti len fyzickej osobe, keďže ide o formu náhradnej rodinnej starostlivosti. Pre posúdenie spôsobilosti zabezpečiť dieťaťu riadne výchovné prostredie zákon ukladá záujemcovi naplnenie minimálne nasledujúcich predpokladov:

- musí mať trvalý pobyt na území Slovenskej republiky
- musí mať spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu
- musí mať osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne na výkon tejto funkcie
- musí byť zapísaný v zozname záujemcov o pestúnsku starostlivosť, ktorý vedie orgán sociálnoprávnej ochrany detí podľa zák. č. 305/2005 Z. z.

– musí spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ním žijú v domácnosti, zaručovať, že bude pestúnsku starostlivosť vykonávať v záujme maloletého dieťaťa.

2. Podmienka trvalého pobytu záujemcu na území Slovenskej republiky súvisí s právom dieťaťa, ktoré nemôže byť ponechané vo svojom rodinnom prostredí, na takú voľbu riešenia, aby sa zachovala kontinuita v jeho výchove s ohľadom na jeho etnický, náboženský, kultúrny a jazykový pôvod (čl. 20 bod 3 Dohovoru o právach dieťaťa). Podmienku trvalého pobytu na území Slovenskej republiky súd skúma ku dňu vyhlásenia rozhodnutia. Mala by však byť splnená počas celej doby výkonu funkcie. Trvalý pobyt je pritom len otázkou vnútornej štátnej správy a nemusí korešpondovať s obvyklým pobytom záujemcu. Zmenu obvyklého pobytu osoby, ktorej bolo dieťa zverené do pestúnskej starostlivosti, možno tiež považovať za zmenu pomerov, z ktorých súd vychádzal pri zverení. Ak ju možno hodnotiť ako podstatnú, potom vzniká možnosť i bez návrhu zmeniť pôvodné rozhodnutie, resp. úplne ho zrušiť. Vysťahovanie dieťaťa do cudziny (mimo územia Slovenska) je stále považované za podstatnú otázku súvisiacu s výkonom rodičovských práv a povinností. Preto o nej zásadne nemôže rozhodnúť osoba, ktorej bolo dieťa zverené do pestúnskej starostlivosti, a to ani v prípade, ak by trvalý pobyt pestúna zostal zachovaný na území Slovenska. Dočasné premiestnenie dieťaťa do cudziny na dobu kratšiu ako 3 mesiace (primeranou aplikáciou ust. § 45 ods. 4 a § 50 ods. 1 ZR) by nemalo mať vplyv na trvanie pestúnskej starostlivosti. Dočasné premiestnenie dieťaťa do cudziny na dobu dlhšiu ako 3 mesiace je však pestún povinný oznámiť súdu najmenej 30 dní vopred (pozri vysvetlivky k § 50 ods. 1).

3. Ďalšou prirodzenou podmienkou, ktorú musí záujemca o pestúnsku starostlivosť naplniť, je plná spôsobilosť na právne úkony. To predpokladá, že je plnoletý v súlade s ust. § 8 OZ, resp. že uzavrel manželstvo vo veku viac než 16 rokov a tiež, že do jeho spôsobilosti na právne úkony nebolo súdom právoplatne zasiahnuté v zmysle ust. § 10 OZ (nebola mu obmedzená ani jej nebol pozbavený). Okrem veku môže mať vplyv na zásah do spôsobilosti na právne úkony odchýlka od normálneho duševného stavu osoby alebo jej nevhodné návyky negatívne ovplyvňujúce duševné schopnosti (nadmerné požívanie alkoholických nápojov, jedov alebo omamných látok). Hoci účinky rozhodnutia o obmedzení alebo pozbavení spôsobilosti na právne úkony sa vzťahujú len na budúcnosť (R 14/1977), súd nemôže v konaní starostlivosti o maloletých opomenúť vyhodnotenie aj zdravotného stavu záujemcu o pestúnsku starostlivosť z hľadiska jeho psychických schopností.

4. Okrem už uvedených požiadaviek musí mať záujemca o pestúnsku starostlivosť dobré osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne na riadny výkon starostlivosti o maloleté dieťa. Tieto skúma súd najmä v súčinnosti s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí, ktorý vedie o zájemcovi o pestúnsku starostlivosť celý spis s predpísaným obsahom. Súčasťou spisu je

aj správa o tom, ako sa uskutočňoval psychologický výcvik, aké má záujemca rodinné a majetkové pomery, odpis z jeho registra trestov, správa o jeho zdravotnom stave a pod. Okrem tohto spisu má súd pri rozhodovaní zohľadniť ako dôkazný prostriedok všetko, čo môže napomôcť objasniť skutočný stav veci – vrátane správania sa účastníkov pred súdom na pojednávaní. Ak napríklad záujemca prejaví pred súdom vlastnosti, ktoré môžu mať vplyv na riadny výkon náhradných rodičovských práv a povinností, nemôže súd túto okolnosť ignorovať (účast' na pojednávaní pod vplyvom alkoholu, agresivita a pod.). Záujemca o pestúnsku starostlivosť tiež musí spôsobom svojho života zaručovať, že zverenie dieťaťa do jeho starostlivosti bude v záujme maloletého.

5. Predpoklady uvedené v predchádzajúcom bode skúma tiež orgán sociálnoprávnej ochrany detí po podaní žiadosti o zapísanie do zoznamu záujemcov o pestúnsku starostlivosť. Od podania žiadosti až do rozhodnutia o tom, či bude fyzická osoba zapísaná do uvedeného zoznamu, zhromažďuje orgán sociálnoprávnej ochrany detí spis o záujemcovi, z ktorého možno vyvodiť jeho vhodnosť alebo nevhodnosť na výkon funkcie pestúna. Napokon – na základe obsahu spisu tiež orgán sociálnoprávnej ochrany rozhodne, či bude osoba zapísaná v zozname záujemcov alebo nie. A evidencia pestúna v zozname záujemcov o pestúnsku starostlivosť je hmotnoprávnym predpokladom pre zverenie dieťaťa súdom.

6. Okrem spôsobu života záujemcu je súd povinný skúmať aj spôsob života osôb, ktoré s ním žijú v domácnosti. Aj tieto osoby – vedome alebo nevedome – totiž vplývajú na výchovu dieťaťa. Navyše môžu svojím správaním sa ovplyvňovať stabilitu domáceho prostredia, jeho harmóniu a hodnotový systém. Žiadna z týchto osôb nie je účastníkom konania, nie je však vylúčené, aby súd tieto osoby vypočul ako svedkov. Práve naopak – ich výsluch je veľmi žiaduci, a to aj s ohľadom na skutočnosť, že práve týmto spôsobom môže súd zistiť ich postoj k zvereniu dieťaťa do pestúnskej starostlivosti a zvážiť, do akého prostredia dieťa umiestni. Osobitné postavenie v konaní má manžel záujemcu o pestúnsku starostlivosť, pretože – hoci nepôjde o spoločne podaný návrh – musí dať súhlas so zverením dieťaťa jeho manželovi, ak s ním žije v spoločnej domácnosti (pozri vysvetlivky k ust. § 48 ods. 3).

K vete 2:

Pravdepodobne nebude v praxi príliš častý prípad, že o zverenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti požiada osoba, ktorej bolo súdnym rozhodnutím z osobnej starostlivosti odňaté vlastné dieťa. Preto je začlenenie tejto vety do textu zákona zarážajúce. Navyše – orgán sociálnoprávnej ochrany i súd posudzujú osobné predpoklady žiadateľa na výkon pestúnskej starostlivosti, osobnostné i morálne, a teda rozhodne majú priestor zohľadniť skutočnosti, pre ktoré bolo žiadateľovi odňaté vlastné dieťa z osobnej starostlivosti. Toto sa zväčša realizuje zo závažných dôvodov. Explicitné vyjadrenie tohto zákazu možno uľahčí rozhodovanie súdu, je však otáznne, či bolo skutočne

nevyhnutné upraviť takúto zriedkavú situáciu v zákone alebo si to (len) vyžadoval nejaký konkrétny prípad.

K ods. 3:

1. Maloleté dieťa môže byť zverené do pestúnskej starostlivosti osamelej osoby (z hľadiska osobného stavu teda osoby slobodnej, rozvedenej alebo ovdovelej) alebo do pestúnskej starostlivosti jedného z manželov pri dodržaní podmienky, že so zverením vysloví súhlas druhý manžel (okrem prípadu, ak zákon súhlas manžela nevyžaduje) a napokon dieťa môže byť zverené aj do spoločnej pestúnskej starostlivosti. Do spoločnej pestúnskej starostlivosti však môže byť dieťa zverené výlučne manželom, nijaká iná dvojica osôb nemôže náhradné rodičovstvo vykonávať (i keď je formulácia zákona v tomto smere pri pestúnskej starostlivosti nejednoznačnejšia než pri náhradnej osobnej starostlivosti, keď hovorí, že „*dieťa možno zveriť do spoločnej pestúnskej starostlivosti aj manželom*“ nie „*dieťa možno zveriť aj do spoločnej pestúnskej starostlivosti manželom*“). Pri rozhodovaní o zverení dieťaťa do spoločnej pestúnskej starostlivosti súd skúma splnenie podmienok podľa ods. 2 na strane každého z manželov osobitne. Ak by dospel k záveru, že jeden z manželov nespĺňa podmienky na to, aby mu mohlo byť dieťa zverené do pestúnskej starostlivosti, nemal by bez ďalšieho zveriť dieťa do individuálnej pestúnskej starostlivosti druhého manžela, a to najmä v prípade, ak manželia žijú v spoločnej domácnosti. Za takéhoto faktického stavu nemôže byť splnená podmienka daná ustanovením ods. 1, že záujemca spôsobom svojho života a spôsobom života osôb, ktoré s ním žijú v domácnosti, zaručuje, že bude pestúnsku starostlivosť vykonávať v záujme dieťaťa.

2. Pri výkone fatickej spoločnej starostlivosti o dieťa manželmi je praktické, ak budú za náhradných rodičov ustanovení obaja manželia spoločne. V prípade, ak dôjde k rozvodu manželstva tejto dvojice, tak zo zákona právoplatnosťou rozsudku o rozvode manželstva pestúnska starostlivosť zaniká [pozri vysvetlivky k ust. § 52 ods. 1 písm. f)]. Ak jeden z manželov zomrie, zostáva ako náhradný rodič druhý manžel a výkon práv a povinností k dieťaťu netreba znova upravovať (pozri vysvetlivky k ust. § 52 ods. 4). Súd môže zveriť dieťa manželom do pestúnskej starostlivosti jediným rozhodnutím a spoločne alebo môže nastať situácia, keď najprv rozhodne o zverení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti jedného z manželov so súhlasom druhého manžela a následne po čase rozhodne o zverení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti aj druhého manžela.

3. Zákon nemusí osobitne riešiť otázku, čo v prípade, ak sa spoloční pestúni nedohodnú o podstatnej veci týkajúcej sa dieťaťa. Dôvodom je skutočnosť, že pestúni rozhodujú len v bežných veciach, v iných než bežných veciach o dieťati rozhoduje a zastupuje ho rodič (rodičia), resp. poručník.

4. Spoločná pestúnska starostlivosť môže byť súdom zrušená aj len vo vzťahu k jednému z náhradných rodičov – manželov. Hoci totiž ide o jeden